

νον ἐν τοῖς μυθεύμασι τῆς νήσου Χίου, ὃν βεβαίως δὲν ἠδύνατο ν' ἀγνοῖ ὁ ἐκ τῆς νήσου ἐκείνης καταγόμενος κατὰ τινας, ποιητῆς τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἐκτὸς δὲ τοῦ Ὠρίωνος ὑπομιμνήσκει ὁ Πολύφημος καὶ τὸν Γίγαντα Βριάρεων-Αἰγαίωνα¹. Αἰγαίων δ' αὖθις οὐδὲν ἄλλο πάντως σημαίνει ἢ τὰς αἰγας, ἦτοι τὰ κύματα τοῦ πόντου. Τῶν ἀρχαίων πηγῶν, αἱ μὲν ἀποδέχονται τὸν Πολύφημον ὡς σύμμαχον οὐχὶ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν, ἀλλὰ τῶν Τιτάνων, αἱ δὲ λέγουσιν αὐτὸν ἐχθρὸν Ποσειδῶνος, ὅστις καὶ πνίγει αὐτὸν ἐντὸς τῆς θαλάσσης: ἄλλαι περιγράφουσιν αὐτὸν ὡς «θαλάσσιον θηρίον» καὶ ἄλλαι ὡς Γίγαντα, ὅστις ἐξ Εὐβοίας² κατέφυγεν εἰς Φρυγίαν καὶ ἐτάφη παρὰ τὸν ποταμὸν Ρύνδακον, οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὑπὸ τινα λόφον, ἐξ οὗ ἀνέβλυσαν ἑκατὸν ὄλαι πηγαί³ καὶ ἄλλαι τέλος ἀρχαῖαι εἰδήσεις ἀποδέχονται αὐτὸν ἰσχυρὸν κατὰ θάλασσαν δυνάστην καὶ ἐφευρετὴν τῶν πολεμικῶν πλοίων, δι' ὧν καθυπέταξε πάσας τὰς νήσους ἐξ Εὐβοίας ὀρμηθεῖς³. Πᾶσαι δ' αὐταὶ αἱ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περὶ Πολυφήμου περισφωθεῖσαι εἰδήσεις εἶνε καθαρὰ ἀπὸ πηλικῆς ἐπιτοπίων μύθων, οἷτινες ὑπὸ ἐποψὴν μυθολογικὴν ἀποβαίνουσι συνήθως δαψιλέστεροι, ἢ τὸ ἔπος αὐτό, ὅπερ ἐκλέγει μεταξὺ ὄλων τούτων τὴν κρατίστην τῶν παραδόσεων καὶ περιγράφει μίαν γενικὴν εἰκόνα τοῦ ἰσχυροτέρου τῶν θαλασσιῶν Γιγάντων. Ὡστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρακειμένου τὸ αὐτὸ συμβαίνει περὶ τῶν ποσειδωνεῶν Κυκλάπων.

παγεῖς καλεῖται Κηδαλίον. Παρὰ δὲ Λουκιανῶν ἐν τῷ περὶ τοῦ Οἴκου 28 ἐφεστῆς μνημονεύεται εἰκὼν, ἐν ἣ παρίσταται ὁ τυφλὸς Ὠρίων φέρων τὸν Κηδαλίωνα ἐπὶ τῶν ὤμων πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὁ Ἡρακλῆος θεόμενος ταῦτα «ταύτη ἔπεται παλαιὸς τις ἄλλη γραφή. Ὠρίων φέρει τὸν Κηδαλίωνα τυφλὸς ὢν, ὁ δ' αὐτῷ σημαίνει τὴν πρὸς τὸ φῶς ὁδὸν ἐπωχόμενος, καὶ ὁ Ἡλῖος φανεὶς ἵσταται τὴν πύρρῳσιν, καὶ ὁ Ἡρακλῆος Λημνὸν ἐπισκοπεῖ τὸ ἔργον».

1) Ὀμ. Ἰλ. 1. 403 — 404. «ὄχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὀλυμπον, ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δὲ τε πάντες Αἰγαίων· ὁ γὰρ αὐτε βίη οὗ πατρὸς ἀμείνων. Βριάρεως, Βριαρεῖς. Ὀβριάρεως ἐκ τοῦ βρι α ῥ ὀ ς, ἥτοι δυνατὸς ἰσχυρὸς. Περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν λέξεων «ὁ γὰρ αὐτε βίη οὗ πατρὸς ἀμείνων» ὑπάρχει διαφωνία· φυσικώτατα ὁμοῦς ἐνταῦθα ὑπονοεῖται ὁ Ποσειδῶν ὡς πατὴρ τοῦ Βιάρεως—Αἰγαίως. Ἰδ. L. Preller: Griechische Mytholog. 1, σ. 42. σμ. 2. πρβλ. K. F. Anhang zu Homers Ilias: Leipzig 1877. I, σ. 60. Κατὰ τὸν Ἡσιόδου ἐν Θεογ. 817, ὁ Ποσειδῶν δίδωσι τῷ Αἰγαίῳ τὴν θυγατέρα Κυμοπόλειαν. Ἄλλοι πάλιν ὀνομάζουσιν αὐτὸν υἱὸν τοῦ Πόντου καὶ τῆς Θαλάσσης.

2) Ὄπου ἢ πόλις Αἰγαί, ἐξ ἧς ἡ πρώτη αἰτία τῆς κλησεως τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἡσύχιος «Αἰγαί νῆσος πρὸς τῇ Εὐβοίᾳ, ἱερὸν Ποσειδῶνος». Πρβλ. Σχολ. Ἀπολλων. 1, 1165, «τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς περὶ Κάνας αἰγὸς ἐπώνυμον γεγονέναι φασίν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Καρυστίας τῆς Αἰγαίης ὀνομαζομένης. Ἄλλα καὶ ἐν Ἡπίρῳ ὑπάρχει ἑτέρα πόλις Αἰγαί, ἐνθα ὁ Στράβων 8. 386 καὶ 9, 405 ἀναζητεῖ καὶ εὕρισκει τὸ ἀρχαιότατον ἱερὸν τοῦ ἐν Αἰγαίῳ Ποσειδῶνος».

3) Ἰδ. Σχολ. Ἀπολλων. 1, 1165. Εὐστάθιον εἰς Ἰλιάδα σ. 123. 33. Πλίνιον 7, 207. Κατὰ δὲ Ἡσύχιον ἐν λέξει «Τιτανίδι» ἐθεωρεῖτο ἡ νῆσος Εὐβοία ὡς θυγάτηρ τοῦ Βριάρεως κατὰ δὲ Πausan. II, 1. 6 καὶ II, 4, 7 ἐγένετο ὁ Βριάρεως διαλλακτικῆς μεταξὺ Ποσειδῶνος καὶ Ἡλίου διαμφισθησάντων περὶ τῆς κατοχῆς τῆς γῆς, δούς εἰς μὲν τὸν

Ἐν τῷ Ἰσθμῷ προσφέρονται θυεῖαι τοῖς Κύκλωσιν ἀπαρἀλλάκτως ὅπως θύουσι τῷ Ποσειδῶνι, τῷ Παλαίμονι καὶ τοῖς λοιποῖς ἐναλίους θεοῖς¹. Ὁ δ' ἐγχώριος ἐν Ἀττικῇ μῦθος ἀναφέρει τάφον ἐνὸς τῶν Κυκλάπων Γεραιστοῦ καλουμένου, ἐφ' οὗ ἐθησιάζθησαν οἱ Ἰακινθίδαι κατὰ τὸν Μινωῖον πόλεμον², ὅπερ προδήλως σχετίζεται πρὸς τὴν προσφερομένην λατρείαν τῷ Ποσειδῶνι ἐν Γεραιστῷ³, ἀκρωτηριῶ ἐπὶ τῆς νοτιοανατολικῆς τῆς νήσου Εὐβοίας ἄκρας, ὅπερ νῦν καλεῖται Κάβο-Κανδύλι.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

Π. Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, δ. φ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Αἰσαρκοφάγοι

Ἐν τῷ αὐτοκρ. μουσεῖῳ Κων/πόλεως.

Αἱ ἐν τῷ ἰσογαίῳ αἰθουσαι ὠρίσθησαν κατ' ἐξοχὴν εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀπὸ τοῦ 1887 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Χαμηλοῦ βέη ἐκσκαφέντων σαρκοφάγων ἐκ τῆς μετὰ διακλαδώσεων ἐν Σιδῶνι, τῇ ἄλλοτε πρωτευούσῃ τῶν Φοινίκων (τῇ σήμερον ἐν τῇ συριακῇ ἀκτῇ κειμένη Σαῖδᾶ) νεκροπόλεως. Ἡ Σιδῶν ἀρχήθεν διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχαιολόγων. Οἱ γάλλοι Ἐρνέστος Ρενὰν καὶ Γκαγιαρντῶ προηγουμένως ἦδη ἀνεσκάλευσαν τὸ ἔδαφος αὐτόθι, ἀποκαλύψαντες εἰς φῶς πρὸ τριάκοντα ἡδὴ ἐτῶν τὴν τε λάρανακα τοῦ

Ποσειδῶνα τὸν Ἰσθμὸν καὶ «ἴσα ταύτη», εἰς δὲ τὸν Ἡλιὸν τὴν Ἀκροκίρινθον. Παρ' Εὐσταθίῳ εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγητὴν 64 φέρεται ἡ εἰδήσις, ὅτι αἱ στῆλαι τοῦ Ἡρακλῆος ἐκαλοῦντο ὡσαύτως «Στῆλαι Βριάρεως».—Ὁ δὲ Αἰγαίων παρ' Ὀβιδίῳ Μεταμορφ. 4, 42, ἐκδ. J. Siebelis, εἴρηται ἀντὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Πρβλ. E. Vinet: Explication d'une pierre gravée représentant le dieu marin Aegaeon: ἐν τῇ Revue Archéologique 10, 200 ἐξ.

1) Πausan. II, 2. 2.

2) Ἀπολλοδ. 3, 15, 8.

3) Γεραιστὸς καὶ Γεραιστός, ἐκ τοῦ «γέρας γεραίρω» πρβλ. καὶ τὴν ἀττικὴν λέξιν «γεραραί» καὶ «γεραிரαί» καὶ τὸν τόπον Γεραιστῖον ἐν Ἀρχαίᾳ «παρὰ τὸ γέρας, ὅτι τίμιόν ἐστι, διὰ τὸ ἐκεῖ τὸν Δία σπαργανωθῆναι» καὶ «νόμῳ: Γεραιστιάδες» ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης, «ὅτι τὸν Δία τρέφουσαι ἐγέραιρον». Περὶ ὄλων τούτων ἐπιθ. M. Ἐτυμολογικόν. Γεράστιος ἐν Σπάρτῃ, Γεραῖστιος ἐν Τροιζήνι, καὶ Γεραῖστια (ἐν Εὐβοίᾳ Σχολ. Πινδ. Ὀλ. 13, 159) «ἄγεται Ποσειδῶνι διὰ τὸν συμβάντα χειμῶνα ἐν Γεραιστῷ». Πρβλ. Στρ. 10, 446. καὶ Στέφ. Βυζαντ. ἐν λέξει «Γεραιστῷ».

*) Ἐν τῷ ἐφετερινῷ πρώτῳ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ Mitteilungen des Deutschen Exkursions-Klubs in Konstantinople, ὅπερ ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρῃ πόλει γερμανικοῦ συλλόγου. ἰδημοσιεύθη πραγματεία περὶ τῶν ἐν τῷ αὐτοκρ. μουσεῖῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐναποκειμένων σαρκοφάγων ὑπὸ τοῦ κ. Γεδεφφειδου Ἀλβέρτου, ἐπισκεψαμένου καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς περιεργασθέντος τὰς σαρκοφάγους ταύτας. Ὡς ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ διεγείρουσι τὰ κειμήλια ταῦτα τῆς ἐλληνικῆς καλλιτεχνίας, παρατιθέμεθα ἕδῃ ἐν μεταφράσει τὰ περὶ τῶν σαρκοφάγων τούτων ἐκτιθέμενα, μετὰ παραλείψεως τῶν ἡττων ἐνδιαφερόντων χωρίων τῆς σχετικῆς πραγματείας.

ήγεμόνος Έδμουναζάρ και άριθμόν τινα άλλων σαρκοφάγων αιγυπτιακῶν τὸ σχῆμα. Αἱ σαρκοφάγοι αὐταὶ εὐρίσκονται τανῦν ἐν τῷ ἐν Παρισίοις μουσεῖῳ τοῦ Λούβρου. Τῷ 1887, πληροφορηθεὶς ὁ Χαμδῆ βέης ὅτι κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν οἰκοδομησίων λίθων παρὰ τὴν Σιδῶνα προσέκρουσαν κατὰ θαλάμων, χρησιμεύοντων ὡς τάφων, μετέβη ἐκεῖσε πρὸς ἐπιτυχίαν ἀπροσδοκίτου ἀγντοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ σαρκοφάγος τοῦ βασιλέως Ταϊβνίτ, πατρὸς τοῦ Έδμουναζάρ, προήλθεν εἰς φῶς.

Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ αἴθουσαν. Ἡ πρώτη σαρκοφάγος, ἥτις ἐκτίθεται ἐν τῷ κέντρῳ τῆς αἰθούσης ταύτης, ὑπῆρξε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ τελευταία κατοικία λυκίου ἡγεμόνος, αἱ δ' ἐπ' αὐτοῦ παραστάσεις ἐρμνεύουσιν ἡμῖν τὰς ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἀπολαύσεις καὶ τοὺς πόνους τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Μετ' ἴσης πιθανότητος ἡ διακόσμησις τῆς σαρκοφάγου ταύτης συμβολικὴν μόνον ἀποτελεῖ παράστασιν, εἰς οὐδὲν ὠριζόμενον πρόσωπον ἀναγομένην. Τὰ ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν θύραν ἐστραμμένης πλευρᾶς ἀνάγλυφα παρίστανται ἡγεμόνα ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ· προηγούνται δ' αὐτοῦ ἄμαξαι καὶ ἵπποι. Ἐν τῇ δεξιᾷ πλαγίᾳ πλευρᾷ ὁ ἡγεμὼν κεῖται ἐν τῇ ἐπιθανατίῳ αὐτοῦ κλίνῃ, ἐκατέρωθεν δ' αὐτοῦ ἴστανται γυναῖκες, αἵτινες ἐν βαθυτάτῃ λύπῃ ἀναμένουσι τὴν τελευταίαν αὐτοῦ στιγμήν, ἐνῶ τρίτη τις παρέχει αὐτῷ κεχαρισμένον ποτόν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ μήκους πλευρᾷ ὁ ἡγεμὼν εὐρηται ἐν θήρᾳ καὶ παρίσταται ὡς εὐρισκόμενος ἀκριβῶς ἐν τῷ σημείῳ τοῦ νὰ φονεύσῃ τὸν πάνθηρα, ὅστις καταδιώκει ἔλαφον. Ὅποια ἀρμονία παραστάσεως! Ὅποσον ἀξιοθαύματος ἡ στάσις τῶν ἱππέων! Ἐν τῇ δευτέρᾳ πλαγίᾳ πλευρᾷ παρίστανται τέσσαρες καλλιτεχνικώτατα διατεταγμένοι πολεμισταί, ἀνὰ δύο πρὸς ἀλλήλους συνδιαλεγόμενοι. Ἡ ἐν καρδοκία στάσις τῶν ἀνδρῶν, ἡ ἐταστικὴ αὐτῶν ἐκφρασις ἐκφράζει τὸ φυσικὸν πιστῶς μέχρι καταπλήξεως· ἀριστοτεχνικώτερα τοῦτου παραστάσις εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Ἄτυχῶς αἱ παραστάσεις τῆς σαρκοφάγου ταύτης, συνεπεῖρα τῆς ὑγρασίας τοῦ μέρους τῆς διατηρήσεως αὐτῶν μεγάλως ἀπετριβήσαν· ἀλλῶς θὰ εἴχομεν νὰ θαυμάσωμεν τέλειον καλλιτέχνημα ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μύρωνος (περὶ τὸ 500 π. Χ.). Τὰ χεῖλη τῆς σαρκοφάγου φέρουσι κοσμήματα ἐκ φοινικοφύλλων.

Παρὰ τὴν σαρκοφάγον ταύτην εὐρηται ἡ διάσημος σαρκοφάγος «τῶν θρηνηδῶν». Ἄγνωστος ὁ φιλοτεχνήσας αὐτὴν καλλιτέχνης, ἀλλ' ὁ διεξαγαγὼν τὴν ἀπαραβίαστον καὶ ὅλως ἀνεπιτήδευτον παράστασιν τῶν γυναικείων μορφῶν τῆς σαρκοφάγου ταύτης ἀνῆκει εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν καλλιτεχνικὴ δεξιότης, ἐξόχως καλαισθησία, λεπτὴ αἰσθησις τῆς φυσικῆς χάριτος, συμμετρία καὶ κάλλος ἐκίνουν τὴν γλυθίδα· ἡ σαρκοφάγος ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης ἀκμῆς τῆς ἑλληνικῆς πλαστικῆς τέχνης, οἷα ἐνεδαρκούτο ἐν τῷ πρόσωπῳ τοῦ Φιλοκλήτου. Δυσχερῶς θὰ κατορθώσῃ τις ποτε μετὰ βεβαιότητος νὰ γνωρίσῃ τίς ἦτο ὁ ἀποθανών, ἢ ὁποῖοί τινές εἰσιν αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἐνταῦθα παρεστάθησαν μετὰ τοσοῦτων ποικίλων ἐκδηλώσεων θλίψεως καὶ πένθους ἐνεκεν αὐτοῦ. Ἡ ὁμοίότης τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν σωματικῶν μορφῶν ἐν πάσαις ταῖς 18 παραστάσεσιν

ἐπιτρέπει νὰ εἰκόσωμεν ὅτι ἐνταῦθα ἐν καὶ μόνον παρίσταται πρόσωπον μετ' ἐκφράσεως τῶν εἰς ἄλλοις μετατραπέντων φίλτρον καὶ διαπύρου ἀγάπης. Ἐξόχως ἀντίληψις συνάπτεται μετ' ἀσυνήθους τεχνικοῦ πλούτου τοῦ καλλιτέχνου πρὸς παράστασιν ἐξωτερικῆς γυναικείας χάριτος ἐν τε τῇ εὐπρεπείᾳ τῆς θέσεως τῶν βραχιόνων καὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς περιβολῆς.

Κάντε ὅμως ἐν συνόλῳ αἱ γυναικείαι αὐταὶ μορφαί, αἱ ἐπ' ἀλλήλων διὰ εὐμήκων ἰωνικῶν στύλων διαχωριζόμεναι, προσκλινούσαι ἢ καὶ ὄρθαι, διακομοῦσαι δὲ τοὺς τέσσαρας τοίχους τῆς σαρκοφάγου ταύτης, παρίστανται τὰς ποικιλίας τῆς θλίψεως ἐνὸς καὶ μόνου προσώπου κάντε μὴ, ἐπακριβῶς δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν διαφορὰν τῶν παρ' ἐκάστη τούτων κρατουσῶν ψυχικῶν διαθέσεων, αἵτινες πᾶσαι ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἐκ τοῦ ἐπὶ προσφιλῆ θανόντι ἄλλοις. Ἡ πρώτη πρὸς τὰ ἀριστερὰ μορφή ἐπὶ τῆς πλαγίας μακροῦς πλευρᾶς πρὸς τὰ ὀπίσω τῆς αἰθούσης παρίστανται τὴν ἠρωίδα ἀκριβῶς ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ τῆς ἐντυπώσεως μετ' ἐκφράσεως διπλοῦντι ἀγωναρκούσης ἐκπλήξεως, ἥτις αἰθνης (ἐν τῇ μορφῇ ?) ἐλαττοῦται ὑπὸ τῆς θλίψεως τετρωμένον τὸ σῶμα καταβάλλεται, ἀλλ' ἐκ νέου ἡ τεθλιμμένη, ἐκπεπληγμένη ὑπὸ τῆς συμφορᾶς, οἰοῖται ἐκφράζει μετ' ἀπορίας τὸ «Θεοί, πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν!» Μόνον βαθμυδὸν διαλύεται τὸ πρῶτον ἀδάκρυτον ἄλλοις, ὁ δὲ πρὸς καθυπόταξιν εἰς τὴν τῆς μοῖρας θέλησιν ἀγῶν μετατρέπεται εἰς δάκρυα (ἐν τῇ βῆ παραστάσει). Ἦδη ζητεῖ ὁ θυμὸς νὰ συγκρατήσῃ βαθμυδὸν ἑαυτόν, ἀλλ' ἡ ὀδύνη παραμένει εἰσέτι, μέχρις ὅτου ἐπὶ τέλους ἡ ἀλγούσα διασταυροῖ ἐκ νέου τὰς χεῖρας αὐτῆς (ἐν τῇ 16ῃ παραστάσει) ὡσεὶ ἀφοπλιζομένη πρὸ τῆς βουλῆς τῶν θεῶν καὶ μέχρις ὅτου πλέον ἡ ὀρθία πάλιν στάσις τῆς ἀλγούσης τεκμηριοῖ τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀδύνης ἐπελθοῦσαν αὐταπαρνησίαν, τὴν τελευταίαν διπλοῦντι προᾶξιν τοῦ τῆς καρδίας δράματος, δι' οὗ ἐνταῦθα ὁ καλλιτέχνης τὸ ψυχρὸν μάρμαρον ἐξωγόνησεν.

Ἐκ τῶν κατὰ μήκος πλευρῶν τοῦ τῆς σαρκοφάγου ἐπικαλύμματος παρίσταται φοινικικὴ κηδεῖα· ἵπποι καὶ ἄμαξαι σύρουσι τὴν τοῦ θανόντος σαρκοφάγον, ἢ τι νὴ ἔπεται ὁ τεθλιμμένος αὐτοῦ ἵππος, ὃν ἐχρησιμοποιοῖ ἐν τοῖς ἀγῶσι. Πενθοῦσαι γυναῖκες προσεξάρχουσι τῆς πομπῆς ἐκατέρωθεν. Καὶ ὑπερθεν δὲ τῶν ἀετωμάτων παρατηροῦνται ἐν ταῖς γωνίαις ἀνὰ δύο συμμετρικαὶ παραστάσεις, ἐκδηλοῦσαι τὴν ἐντύπωσιν, ἣν πανταχοῦ ἐνεποίησεν τὸ ἀγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ πολυδακρύτου ἀνδρός. Περὶ τὸ κατώτερον χεῖλος τῆς σαρκοφάγου ἐκτυλίσσονται ζωηραὶ κυνηγετικαὶ σκηναί, οἷας ἐν τῷ βίῳ συνείθιζεν ὁ ἀποθανών. Καὶ ἐν ταῖς κυνηγεσίαις ταύταις πανθήρων, ἐλάφων καὶ κάπρων ὑπεμφαίνεται ἡ ὑπαρξίς ὠριόμενου σχεδίου, ὅπερ, ἀρχόμενον ἐπίσης ἐπὶ τῆς κατὰ μήκος πλευρᾶς ὑπὸ τὴν πρώτην πρὸς ἀριστερὰν γυναικείαν μορφήν, δι' ἧς ἠρξάμεθα τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν «θρηνηδῶν», λήξῃ ἐν τῇ πρὸς τὸ Τσίον-Κιόσκ ἐστραμμένην πλευρᾷ διὰ τῆς ἀποχωρήσεως μετὰ τοῦ προϊόντος τῆς θήρας, ἥτις ἔπεται τῷ μετὰ φρυγίῳ πύλου (ἐν τῇ πρὸς τ' ἀριστερὰ γωνίᾳ) ἀνδρῶ,

τῷ ἐπιτακτικῶς τὴν χεῖραν ὑψοῦντι· ὁ τελευταῖος οὗτος παρίστησι πιθανώτατα αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀποθανόντα.

Ἡ μαρμαρίνη σαρκοφάγος, ἥτις, τρίτη αὕτη, εὐρηται ἐν τῇ μεσαίᾳ γραμμῇ τῆς αἰθούσης ταύτης ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν βυζαντινοῦ ἔργου δευτέρας τάξεως. Ἐν ταῖς τέσσαρσιν αὐτοῦ πλευραῖς ἀπαντῶσι παραστάσεις τῶν ἐποχῶν τοῦ βίου ἑλληνος ἡγεμόνος: Ἐνταῦθα καθορῶμεν τοῦτον ὡς παίζοντα παῖδα ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν ἐποπτεῖαν τῶν γυναικῶν, ἐκεῖ (ἐν τῇ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ) ὡς νέον ἐν θήρᾳ κάπρων, εἶτα (ἐν τῇ κατὰ μῆκος καὶ πρὸς τὸν τοῖχον ἐστραμμένη πλευρᾷ) καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου ὡς ἀντιβασιλέα καὶ ἐπὶ τέλους (ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ) ὡς συνेतὸν πατέρα τῆς πατρίδος, περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν συμβούλων αὐτοῦ.

Ἡ πρὸς τὸν κατὰ μῆκος καὶ τὸν πρὸς τὴν ὁδὸν τοῖχον σαρκοφάγος περιλαμβάνει παράστασιν, ἐν ᾗ μὲν λίαν ἐλαττωματικὴν ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Φαίδρας καὶ τοῦ Ἰππολύτου, ἡ τύχη τῶν ὁποίων πολυλάκις ἀπνοχόλησε τοὺς Ἕλληνας καλλιτέχνους. Ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος εἶχεν ἀποκαλύψει τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις τῆς Ἀφροδίτης πρὸς τὸν Ἄρην, ἡ ἐξωργισμένη θεὰ διήγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς καλλιμόρφου ἐγγόνης τοῦ Ἥλιου ἀτυχὲς πάθος πρὸς τὸν ἴδιον πρόγονον, Ἰππολύτον. Ὁ τελευταῖος οὗτος παρίσταται ἐνταῦθα ὡς ἐνασχολούμενος ἐν τῇ θεραπείᾳ αὐτοῦ, τοῖς ἐν τῇ θήρᾳ ἑταίροις, ἐνῶ ἡ Φαίδρα εὐρηται ἐν συνδιαλέξει μετὰ συμπακτρίας, παρὰ τῷ ἐπικινδύνῳ Ἐρωτι. Ἡ Ἀφροδίτη, στηριζομένη ἐπὶ βωμοῦ, ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς γοητείας αὐτοῦ. Ἐν τῇ μιᾷ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ ἐξεικονίζεται ἐπεισόδιον ἐκ τοῦ βίου τῆς Ἀριάδνης. τῆς ἐπίσης διὰ τοῦ τεχνάσματος τῆς Ἀφροδίτης ἀτυχοῦς καταστάσεως ἀδελφῆς τῆς Φαίδρας. Ἀφ' οὗ δηλ. ὁ Ὀιδεὺς ἐφόνευσεν τὸν ἐν Κρήτῃ Μινώταυρον συμπαράλαβε μεθ' αὐτοῦ τὴν Ἀριάδνην, τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ βασιλέως· ἐν τῇ Νάξῳ ὁμοῦ τῶν Κυκλάδων ὁ Βάκχος προσήτηυσεν αὐτῷ καταστροφὴν, εἰ μὴ κατελίμπανεν αὐτῷ τὴν καλλιμόρφον κόρην. Ἡ σκηνὴ λοιπὸν, καθ' ἣν ὁ Ὀιδεὺς ἐγκατελείπει τὴν κοιμημένην Ἀριάδνην, ἐξελιόσεται ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ μαρμάρου. Ἐκ λύπης δὲ ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ τῆς ἀγαπῆς κόρης ἐλπιζόμενος, ὡς γνωστὸν, ὁ Ὀιδεὺς κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ν' ἀναπετάσῃ τὰ λευκὰ ἀντὶ τῶν μελάνων ἰστίων, συνεπαγαγὼν οὕτως ἀκατανόμαστον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ συμφορὰν. Εἰς ποῖον ἤρᾳ γε τῶν παθῶν, ἄπερ τὴν σαρκοφάγον ταύτην ζωογονοῦσιν, ἔπεσε θῦμα ὁ νεκρὸς, εἰς ὃν περὶ τὸ 100 π. χ. περίπου ἀφιερῶθη ἡ τελευταία αὕτη κατοικία; Ὅποια δὲ ἡ καλλιμόρφος Ἀριάδνη, ἥτις ἀνεπαύθη ἐνταῦθα ἐκ τοῦ δυσμοίρου πάθους;

(Κατωτέρω ἐρμηνεύονται ἄλλαι τινὲς δευτερευούσης σημασίας σαρκοφάγοι, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων παριστάνεται ἐκδρομὴ εἰς θήραν, ἐν ἄλλῃ ἀπαντᾷ βακχικὴ παράστασις καὶ ἐν ἄλλῃ Μεδουσαι, ὡς καὶ συντρίμματα σαρκοφάγων μετὰ διαφόρων κοσμημάτων καὶ γλυφῶν).

Ἦδον μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀπέναντι αἰθουσαν· αὐτῇ ἐν τῇ μεσαίᾳ τῆς αἰθούσης γραμμῇ ἐκτίθεται

παμμεγέθης λυκία σαρκοφάγος, φέρουσα τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ τόπου τῆς προελεύσεως αὐτῆς. Οἱ ἐν τῇ νοτίᾳ ἀκτῇ τῆς Μικρασίας λαοί, οἱ Λύκιοι καὶ οἱ Κίλικες συνειθίζον νὰ ἰδρῶσι τὰς παμμεγέθεις λιθίνας αὐτῶν σαρκοφάγους ἐπὶ ὑψώματων καὶ κατεσκευάζον αὐτὰς τοσοῦτον παμμεγέθεις, ὥστε καὶ ἐκ σπουδαίας ἀποστάσεως νὰ ἐμποιῶσιν ἐντύπωσιν. Τὸ ἐπικάλυμμα τῆς σαρκοφάγου εἶναι θολωτόν, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἐστηριζόντο αὐταὶ ἐπὶ ἐκτισμένου ὑποβάθρου, φέροντος βαθμίδας πάσαις ταῖς πλευραῖς. Τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ μνημεῖον εἶναι σπάνιον καὶ λαμπρῶς διατηρούμενον δεῖγμα τῶν ἀρχαϊκῶν ἐκείνων σαρκοφάγων, αἵτινες, ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς ἐπιβείας τῆς ἀτμοσφαιρας, διητηρήθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον μόνον ὑπὸ μορφῆν εὐτελῶν συντριμμάτων. Ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐν Σιδῶνι ἀνευρεθεῖσαι σαρκοφάγοι καὶ ἡ σαρκοφάγος αὕτη, λυκίου ἡγεμόνος, τυγχάνει ἔργον ἑλληνος καλλιτέχνου. Τὰ ἐπὶ τῆς κατὰ μῆκος πλευρᾶς (τῆς πρὸς τὴν θύραν) ἀνάγλυφα παριστῶσι γηραλέον ἀσιάτην ἡγεμόνα ἐφιππον μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ ἐν τῇ θήρᾳ κάπρου· τρεῖς ἵπποις πρὸς ἀριστερὰν, φέροντες τὸν ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις ἐν Μακεδονίᾳ ἐν χρῆσει πέτασον, βάλλουσι κατὰ τοῦ κάπρου. Κατὰ πᾶσαν ὁμοῦ πιθανότητα ὁ καλλιτέχνης δὲν ἔχει ἐνταῦθα ὑπ' ὄψις ὠρισμένα πρόσωπα, ἀλλ' ἀνέπτυξεν ἀπλῶς τὴν περὶ τῆς θήρας καλυδωνίου κάπρου ἀφήγησιν: Οἰνεὺς ὁ βασιλεὺς τῆς Καλυδωνίας, ἀρχαίας πόλεως τῆς Αἰτωλίας, παρνημένῳ ποτε τὴν θυσίαν αὐτοῦ. Τοῦτου ἕνεκεν οἱ καταγνακτιμένοι θεοὶ ἐπεμψαν αὐτῷ κάπρον εἰς τὴν χώραν, ὁ ὁποῖος ἐρήμωσε τοὺς ἀγροὺς τοῦ βασιλέως. Ὁ γενναῖος υἱὸς τοῦ Οἰνεῶς, Μελέαγρος, ἐπεχείρησε τότε ἀπὸ κοινοῦ μετὰ διασῆμων Ἑλλήνων ἠρώων, οἷοι ὁ Ἰάσων καὶ ὁ Ὀιδεὺς, θήραν πρὸς φόνον τοῦ κάπρου. Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐναντίον τέρατος, πλήρους τῆς θείας ὀργῆς, ἐθεωρήθη ἀρμόδιος εἰς παράστασιν ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ἱπποτικοῦ νεκροῦ.

Ἐν τῇ ἑτέρᾳ κατὰ μῆκος πλευρᾷ ἐκτυλιόσεται σκηνὴ θήρας λέοντος. Ἀνὰ δύο Ἀμαζόνες (ἐξ ὧν ἡ μία ἐκπληροῖ χρέη ἡνιόχου) ἐποχοῦνται ἐπὶ τεθρίππου. Ἐν τῇ μιᾷ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ βλέπομεν τὴν πάλιν δύο κενταύρων ὑπὲρ ἐλάφου· ὁ εἷς φέρει δορὰν πάνθηρος, αἱ ὀπίσθια ὄπλα τοῦ ὁποίου εἰσὶ πεπορημένα ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπίζει ἑαυτὸν διὰ δένδρου. Ἐν τῇ κενταυρομαχίᾳ ταύτῃ ἐξεικονίζεται ἀλληγορικῶς ὁ ἀγὼν ὅστις προὔκλήθη κατὰ τὴν παράδοσιν μετὰ τοῦ Μελεάγρου καὶ τῶν θηρευτῶν αὐτοῦ μετὰ τὸν φόνον τοῦ καλυδωνίου κάπρου. Αὐτὸς οὗτος ὁ Μελεάγρος ἔπεσεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θῦμα τῆς ὀργῆς τῆς Ἀρτέμιδος Ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐγκαρσίῳ πλευρᾷ παρατηρεῖται σκηνὴ, ἐξεικονίζουσα τὴν μάχην Κενταύρων καὶ Λαπίθων.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος).

Γ. Κ. Α.